

Sygn. akt VII AGa 1764/18

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 lutego 2020 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie VII Wydział Gospodarczy w składzie:

Przewodniczący: Sędzia SA Tomasz Wojciechowski

Sędziowie: SA Ewa Zalewska (spr.)

SA Anna Rachocka

Protokolant: Kacper Kowalewski

po rozpoznaniu w dniu 14 lutego 2020 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa A. C. (1) oraz A. C. (2)

przeciwko (...) spółce akcyjnej w W. oraz A. S. (1)

o zapłatę

na skutek apelacji powodów oraz apelacji pozwanego (...) spółki akcyjnej w W.

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 11 stycznia 2018 r., sygn. akt XX GC 852/16

I. zmienia zaskarżony wyrok częściowo:

1) w punkcie trzecim w ten sposób, że zasądza od A. S. (1) na rzecz A. C. (1) i A. C. (2) kwotę 238.087,47 zł (dwieście trzydzieści osiem tysięcy osiemdziesiąt siedem złotych i czterdzieści siedem groszy) wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 28 sierpnia 2017 r. do dnia zapłaty, z tym zastrzeżeniem, że spełnienie świadczenia wynikającego z punktu pierwszego lub z punktu trzeciego wyroku przez jednego z pozwanych zwalnia drugiego;

2) w punkcie czwartym w ten sposób, że nadaje mu następującą treść „ustala, że powodów A. C. (1) i A. C. (2) obciążają koszty procesu w 8,87%, a pozwanego (...) spółkę akcyjną z siedzibą w W. i pozwaną A. S. (1) solidarnie w 91,13% i szczegółowe wyliczenie kosztów obciążających strony pozostawia referendarzowi sądowemu”;

II. oddala apelację powodów w pozostałym zakresie;

III. oddala apelację pozwanego w całości;

IV. oddala wnioski pozwanej A. S. (1) o zasądzenie zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego od (...) spółki akcyjnej w W.;

V. zasądza od (...) spółki akcyjnej z siedzibą w W. na rzecz A. C. (1) i A. C. (2) kwotę 8.100 zł (osiem tysięcy sto złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa prawnego w postępowaniu apelacyjnym;

VI. zasądza od A. S. (1) na rzecz A. C. (1) i A. C. (2) kwotę 20.005 zł (dwadzieścia tysięcy pięć złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu w postępowaniu apelacyjnym.

Sygn. akt VII AGa 1764/18

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 5 października 2016 r. (data prezentaty, k. 2) powodowie A. C. (1) i A. C. (2) wnieśli o zasądzenie od pozwanego (...) S.A. w W. (dalej: (...) S.A.) następujących kwot:

- a) 202.498,00 zł wraz z odsetkami ustawowymi od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty;
- b) 14.962,66 zł – tytułem skapitalizowanych odsetek od kwoty wskazanej w pkt a) za okres od dnia 30 września 2015 r. do dnia wniesienia powództwa – wraz z odsetkami ustawowymi od tej kwoty od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty;
- c) 19.909,00 zł wraz z odsetkami ustawowymi od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty;
- d) 717,81 zł – tytułem skapitalizowanych odsetek od kwoty wskazanej w pkt c) za okres od dnia 1 kwietnia 2016 r. do dnia wniesienia pozwu – wraz z odsetkami ustawowymi od tej kwoty od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty;
- e) 21.580,00 zł wraz z odsetkami ustawowymi od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty;
- f) 1.594,56 zł – tytułem skapitalizowanych odsetek ustawowych od kwoty wskazanej w pkt e) za okres od dnia 30 września 2015 r. do dnia wniesienia pozwu – wraz z ustawowymi odsetkami od tej kwoty od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty.

Powodowie wnieśli ponadto o zasądzenie na ich rzecz od pozwanego kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu pozwu powodowie wskazali, że domagają się zasądzenia od pozwanego, jako ubezpieczyciela odpowiedzialności cywilnej A. S. (1), prowadzącej Biuro (...) w R., odszkodowania z tytułu wyrządzonej im w związku z działalnością zawodową wykonywaną przez A. S. (1) szkody.

Powodowie wyjaśnili, że prowadzą wspólne gospodarstwo rolne obejmujące działki specjalne produkcji rolnej związanej z chowem i hodowlą drobiu, przy czym są współwłaścicielami tego gospodarstwa na zasadach wspólności małżeńskiej. W związku z prowadzeniem ww. gospodarstwa rolnego (...) złożył w dniu 29 marca 2011 r. w Urzędzie Skarbowym w S. zgłoszenie rejestracyjne w zakresie podatku od towarów i usług (...), w którym wskazał, że od dnia 1 kwietnia 2011 r. rezygnuje ze zwolnienia, o którym mowa w art. 43 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług i tym samym staje się czynnym płatnikiem podatku VAT. Następnie w dniu 1 kwietnia 2011 r. A. C. (2) zawarł z A. S. (1) umowę, na podstawie której A. S. (1) zobowiązała się do prowadzenia spraw księgowo-finansowych gospodarstwa rolnego powoda. Powodowie podnieśli ponadto, że w związku z udzieloną im przez A. S. (1) informacją, iż również A. C. (1), pomimo prowadzonego wraz z mężem gospodarstwa rolnego, może być czynnym płatnikiem podatku VAT, w dniu 5 kwietnia 2013 r. powódka złożyła do Urzędu Skarbowego w S. zgłoszenie VAT-5 i zarejestrowała się jako odrębny płatnik podatku VAT. Jednocześnie w dniu 8 kwietnia 2013 r. powódka i A. S. (1) zawarły umowę, której przedmiotem było prowadzenie przez A. S. (1), za wynagrodzeniem, spraw księgowo-finansowych powódki A. C. (1) związanych z prowadzonym przez nią gospodarstwem rolnym. W związku z dokonaniem zgłoszenia VAT-5 A. C. (1) wystawiała na siebie faktury za dokonywaną – w ramach prowadzonego przez nią i jej męża gospodarstwa rolnego – sprzedaż artykułów rolnych i zakup produktów potrzebnych do jego prowadzenia. Wszystkie te transakcje były rozliczane przez A. S. (1), która co miesiąc, na podstawie dostarczanych faktur, sporządzała za A. C. (1) deklaracje od podatku od towarów i usług. Powodowie zaznaczyli, że przez cały okres sporządzania ww. deklaracji A. S. (1) nigdy nie poinformowała ich o przeciwwskazaniach do ich składania ani nie uprzedziła ich o jakichkolwiek wątpliwościach

w zakresie tego, czy A. C. (1) przysługuje uprawnienie do posiadania statusu czynnego płatnika podatku VAT i czy w związku z powyższym przysługuje jej uprawnienie do odliczania naliczonego podatku.

W dniach 30 grudnia 2014 r., 5 stycznia 2015 r., 7-9 stycznia 2015 r., 12-14 stycznia 2015 r. u A. C. (1) została przeprowadzona kontrola podatkowa w zakresie rzetelności rozliczeń podatku od towarów i usług za miesiące od kwietnia 2013 r. do października 2014 r. W ramach ww. kontroli ustalono, że A. C. (1), jako małżonki rolnika, który złożył zgłoszenie rejestracyjne w zakresie podatku od towarów i usług i jest czynnym podatnikiem VAT z tytułu prowadzenia działów specjalnych produkcji rolnej oraz gospodarstwa rolnego, nie można uznać za podatnika podatku VAT z tytułu prowadzenia odrębnie od gospodarstwa rolnego działów specjalnych produkcji rolnej. Tym samym ustalono, że A. C. (1) nie przysługuje prawo do obniżenia kwoty podatku należnego o kwotę podatku naliczonego, o którym mowa w art. 86 ust. 1 ustawy o podatku od towarów i usług, wobec czego jest ona zobowiązana do zapłaty podatku z tytułu wystawionych przez siebie faktur VAT. W wyniku przedmiotowej kontroli w dniu 28 kwietnia 2015 r. Naczelnik Urzędu Skarbowego w S. wydał decyzję nr (...), w której określił, że A. C. (1) jest zobowiązana do zapłaty podatku od towarów i usług za okres od kwietnia 2013 r. do października 2014 r. w kwocie 191.168,00 zł. Pomimo złożonego przez powódkę odwołania od tej decyzji, Dyrektor Izby Skarbowej w W. decyzją nr (...)/A. z dnia 23 lipca 2015 r. utrzymał w mocy decyzję organu pierwszej instancji. Z uwagi na powyższe powódka A. C. (1) w dniu 4 sierpnia 2015 r. dokonała wpłaty na rzecz Urzędu Skarbowego w S. określonego na podstawie ww. decyzji podatku od towarów i usług wraz z należnymi z tego tytułu odsetkami.

Jednocześnie w dniu 14 sierpnia 2015 r. A. C. (1) dokonała zgłoszenia zaistniałej w wyniku powyższego szkody do (...) S.A., jako ubezpieczyciela odpowiedzialności cywilnej A. S. (1), wskazując jednocześnie, że również w listopadzie i grudniu 2015 r., a zatem w miesiącach nieobjętych kontrolą, które miały miejsce przed jej rozpoczęciem, wystawiała ona faktury związane z prowadzoną przez nią działalnością gospodarczą. Decyzją z dnia 29 września 2015 r. pozwany ubezpieczyciel przyznał A. C. (1) odszkodowanie w wysokości 24.403,00 zł, odmawiając wypłaty odszkodowania w pozostałym zakresie.

W dniach 8 marca 2016 r., 11 marca 2016 r., 21-22 marca 2016 r. u powódki przeprowadzono kolejne kontrole podatkowe w zakresie rzetelności rozliczeń w podatku od towarów i usług za miesiące od listopada 2014 r. do września 2015 r., w ramach której de facto badane były faktury, które A. C. (1) wystawiła w listopadzie i grudniu 2014 r., a które przekazane zostały (...) S.A. Mając na uwadze wynik uprzednio przeprowadzonej kontroli skarbowej, jak również chcąc uniknąć konieczności zapłaty kolejnych odsetek, A. C. (1) już w dniu 31 marca 2016 r. dokonała wpłaty należnego za ww. okres podatku wraz z odsetkami za zwłokę w łącznej wysokości 19.909,00 zł.

W dniu 5 maja 2016 r. Naczelnik Urzędu Skarbowego w S. wydał decyzję nr (...) -PP. (...) .8.D.2016, na mocy której określił kwotę podatku do zapłaty na podstawie art. 108 ust. 1 ustawy o podatku od towarów i usług za miesiąc listopad 2014 r. na kwotę 8.380,0 zł, a za miesiąc grudzień 2014 r. na kwotę 9.768,00 zł. W decyzji tej wskazano, że A. C. (1) dokonała już wpłaty całego należnego podatku wraz z należnymi odsetkami za zwłokę.

Powodowie podnieśli, że źródłem szkody powstałej w ich majątku był brak udzielenia przez A. S. (1) informacji o obowiązujących przepisach, w szczególności o brzmieniu art. 96 ust. 2 ustawy o podatku od towarów i usług, z którego wynika, że A. C. (1) nie może posiadać statusu czynnego płatnika podatku od towarów i usług, w związku z czym nie przysługuje jej uprawnienie do odliczania podatku od towarów i usług. W ocenie powodów udzielenie powódce powyższej informacji mieściło się w zakresie powierzonych A. S. (1) obowiązków. W związku z powyższym, zdaniem powodów, przysługuje im od pozwanego, jako ubezpieczyciela odpowiedzialności cywilnej działalności prowadzonej przez A. S. (1), odszkodowanie w wysokości zaległości podatkowej, jaką zobowiązana była uiszczyć A. C. (1) w związku z nieprawidłowym rozliczeniem podatku VAT przez A. S. (1), tj. w kwocie 261.262,03 zł (pozew k. 2-11).

W odpowiedzi na pozew pozwany (...) S.A. w W. wniósł o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie na jego rzecz od powodów kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. W uzasadnieniu powyższego stanowiska procesowego pozwany podniósł, że roszczenie powodów jest niezasadne w zakresie ponad uznany przez (...) S.A. Pozwany ubezpieczyciel potwierdził fakt udzielenia ochrony ubezpieczeniowej A. S. (1) prowadzącej

działalność gospodarczą pod nazwą Biuro (...) w ramach obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej przedsiębiorców wykonujących działalność z zakresu usługowego prowadzenia ksiąg rachunkowych, podnosząc jednak, że ochrona ubezpieczeniowa sprawcy szkody, tj. A. S. (1) w ramach obowiązkowego ubezpieczenia OC podmiotów uprawnionych do wykonywania działalności usługowej w zakresie prowadzenia ksiąg rachunkowych ograniczona była sumą gwarancyjną 15.000,00 EUR, która po przeliczeniu na PLN oraz po pomniejszeniu o dotychczasowe wypłaty – wynosi 42.557,00 zł. Ubezpieczyciel zaznaczył jednak, iż ubezpieczona była dodatkowo objęta umową ubezpieczenia z sumą gwarancyjną w wysokości 500.000,00 zł na jedno i wszystkie zdarzenia. Strona pozwana wskazała jednocześnie, że uznała roszczenie powodów w wysokości 24.403,00 zł oraz stwierdziła, że w pozostałym zakresie roszczenie powodów nie zasługuje na uwzględnienie, gdyż dotyczy czynności z zakresu doradztwa podatkowego, które to czynności objęte są innym obowiązkowym ubezpieczeniem, którego sprawca szkody nie posiadał. Pozwany ubezpieczyciel podniósł również, że zawarta przez ubezpieczoną A. S. (1) umowa obowiązkowego ubezpieczenia OC obejmowała swym zakresem jedynie niektóre czynności doradztwa podatkowego, tj. prowadzenie ksiąg podatkowych, sporządzanie i składanie zeznań/deklaracji podatkowych oraz udzielanie pomocy w tym zakresie. Zdaniem pozwanego zaniechanie udzielenia porady wskazującej, który z małżonków powinien wykonywać dane usługi, aby istniała możliwość odliczenia podatku VAT od tych usług należy zakwalifikować do czynności wskazanych w art. 2 ust. 1 pkt 1 ustawy z 5 lipca 1996 r. o doradztwie podatkowym (odpowiedź na pozew k. 104-105).

W piśmie z dnia 27 grudnia 2017 r. powodowie ustosunkowali się do zarzutów podniesionych przez pozwanego ubezpieczyciela, wnosząc jednocześnie o wezwanie do wzięcia udziału w sprawie w charakterze strony pozwanej A. S. (1) (replika na odpowiedź na pozew k. 286-289). Pozwany ustosunkował się do powyższego pisma w piśmie procesowym w dnia 27 marca 2017 r. (pismo procesowe pozwanego k. 306).

Sąd Okręgowy wskazał, że postanowieniem wydanym na rozprawie w dniu 29 maja 2017 r. na podstawie art. 194 § 3 k.p.c. wezwał do udziału w sprawie w charakterze strony pozwanej A. S. (1) (protokół rozprawy z dnia 29 maja 2017 r. k. 320 i na rozprawie w dniu 8 listopada 2017 r. pozwana A. S. (1) wniosła o oddalenie powództwa w stosunku do niej oraz o zasądzenie dochodzonej przez powodów kwoty od pozwanego (...) S.A. (protokół rozprawy z dnia 8 listopada 2017 r. k. 430-431).

Zaznaczył także, że stanowiska procesowe stron nie uległy zmianie aż do zakończenia procesu.

Sąd Okręgowy wyrokiem z dnia 11 stycznia 2018 r. orzekł, co następuje.

I. zasądził od pozwanego (...) spółki akcyjnej z siedzibą w W. na rzecz powodów A. C. (1) i A. C. (2) kwotę 238.087,47zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 5 października 2016 r. do dnia zapłaty;

II. oddalił powództwo w pozostałym zakresie wobec pozwanego (...) spółki akcyjnej z siedzibą w W.;

III. oddalił powództwo w całości wobec pozwanej A. S. (1);

IV. ustalili, że powodowie A. C. (1) i A. C. (2) wygrali proces ze stroną pozwaną (...) spółką akcyjną z siedzibą w W. w 91,13% i szczegółowe rozliczenie kosztów sądowych pozostawił referendarzowi sądowemu.

Sąd Okręgowy powyższe orzeczenie wydał po dokonaniu ustalenia następującego stanu faktycznego.

Powodowie A. C. (1) i A. C. (2) prowadzą wspólnie gospodarstwo rolne obejmujące działki specjalne produkcji rolnej związanej z chowem i hodowlą drobiu, przy czym są współwłaścicielami tego gospodarstwa na zasadach wspólności majątkowej małżeńskiej (okoliczności bezsporne). W związku z prowadzeniem ww. gospodarstwa (...) złożył w dniu 29 marca 2011 r. w Urzędzie Skarbowym w S. zgłoszenie rejestracyjne w zakresie podatku od towarów i usług (...), w którym wskazał, że od dnia 1 kwietnia 2011 r. rezygnuje ze zwolnienia, o którym mowa w art. 43 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług i tym samym staje się czynnym płatnikiem podatku VAT (okoliczności bezsporne, a nadto dowód w postaci decyzji Naczelnika Urzędu Skarbowego w S. k. 53-80).

W związku z prowadzeniem ww. gospodarstwa rolnego, A. C. (2) zawarł z A. S. (1) prowadzącą działalność gospodarczą w pod nazwą Biuro (...) w dniu 1 kwietnia 2011 r. umowę, na podstawie której A. S. (1) zobowiązała się do prowadzenia, na podstawie przekazywanych jej dokumentów, spraw księgowo-finansowych gospodarstwa rolnego (...) oraz do sporządzania deklaracji i sprawozdań podatkowych z należytą starannością oraz w sposób zgodny z obowiązującymi w tym zakresie przepisami prawa za wynagrodzeniem w wysokości 100 zł netto miesięcznie (okoliczność bezsporna, a nadto dowód w postaci umowy k. 26-27, zaświadczenia z (...) k. 16).

A. S. (1) prowadząca działalność gospodarczą w pod nazwą Biuro (...) w okresie od dnia 11 grudnia 2012 r. do dnia 10 grudnia 2014 r. legitymowała się zawartymi z (...) S.A. umowami obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej przedsiębiorców wykonujących działalność z zakresu usługowego prowadzenia ksiąg rachunkowych do sumy gwarancyjnej 15.000,00 EUR. Na dokumentach polis poświadczających zawarcie ww. umów (w dniu 6 grudnia 2012 r. oraz w dniu 6 grudnia 2013 r. wskazano, że przedmiotem działalności prowadzonej przez A. S. (1) jest wykonywanie czynności doradztwa podatkowego i czynności z zakresu usługowego prowadzenia ksiąg rachunkowych. W ww. okresie A. S. (1) legitymowała się również umowami ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej zawodowej (nadwyżkową nad ubezpieczenie obowiązkowe) związanych z prowadzeniem biura rachunkowego zawartymi z (...) S.A. w W. na sumę gwarancyjną 500.000,00 zł (na jeden wypadek ubezpieczeniowy i na wszystkie wypadki ubezpieczeniowe). Nieodłączną część ww. umów ubezpieczenia stanowiły Ogólne warunki ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej zawodowej (okoliczności bezsporne, a nadto dowody w postaci polis ubezpieczeniowych k. 17-25, OWU odpowiedzialności cywilnej zawodowej k. 3080-311).

W związku z informacją udzieloną powodom A. i A. C. (1) przez A. S. (1) w ramach prowadzonej przez nią działalności gospodarczej, iż również A. C. (1), pomimo prowadzenia wraz z mężem gospodarstwa rolnego, może być czynnym płatnikiem podatku VAT, w dniu 5 kwietnia 2013 r. A. C. (1) złożyła do Urzędu Skarbowego w S. zgłoszenie VAT-5 i zarejestrowała się jako odrębny płatnik podatku VAT. (okoliczność bezsporna, a nadto dowód w postaci potwierdzenia zarejestrowania podmiotu jako podatnika VAT k. 28, zeznań powoda A. C. (2) – płyta CD k. 432, 00:07:58-00:17:12; zeznań powódki A. C. (1) – płyta CD k. 432, 00:17:13-00:22:07; zeznań pozwanej A. S. (1) -płyta CD k. 432, 00:22:08-00:39:45).

Jednocześnie w dniu 8 kwietnia 2013 r. A. C. (1) prowadząca wspólnie z mężem gospodarstwo rolne zawarła z A. S. (1) prowadzącą działalność gospodarczą w pod nazwą Biuro (...) umowę, na podstawie której A. S. (1) zobowiązała się do prowadzenia, na podstawie przekazanych jej dokumentów, spraw księgowo-finansowych A. C. (1) związanych z prowadzonym przez nią gospodarstwem rolnym oraz do sporządzania w jej imieniu deklaracji i sprawozdań podatkowych z należytą starannością oraz w sposób zgodny z obowiązującymi w tym zakresie przepisami prawa za wynagrodzeniem w wysokości 113,82 zł netto miesięcznie (okoliczność bezsporna a nadto dowód w postaci umowy k. 29-31).

W związku z dokonaniem zgłoszeniem VAT-5 A. C. (1) wystawiała na siebie faktury za dokonywaną – w ramach prowadzonego przez nią i jej męża gospodarstwa rolnego – sprzedaż artykułów rolnych i zakup produktów potrzebnych do jego prowadzenia. Wszystkie te transakcje były rozliczane przez A. S. (1), która co miesiąc, począwszy od kwietnia 2013 r., aż do grudnia 2014 r., na podstawie dostarczanych jej faktur VAT, sporządzała w imieniu powódki A. C. (1) deklaracje od podatku od towarów i usług. Przed złożeniem przez A. C. (1) do Urzędu Skarbowego w S. zgłoszenia VAT-5 i zarejestrowania się przez nią jako odrębny płatnik podatku VAT, A. S. (1) nie informowała powodów o przeciwwskazaniach do składania deklaracji VAT przez A. C. (1) ani o jakichkolwiek wątpliwościach w zakresie tego, czy A. C. (1) przysługuje uprawnienie do posiadania statusu czynnego płatnika podatku VAT i czy w związku z powyższym przysługuje jej uprawnienie do odliczania naliczonego podatku (okoliczności bezsporne, a nadto dowód w postaci deklaracji dla podatku od towarów i usług za okres od kwietnia 2013 r. do grudnia 2014 r. k. 32-52, zeznań powoda A. C. (2) – płyta CD k. 432, 00:07:58-00:17:12; zeznań powódki A. C. (1) – płyta CD k. 432, 00:17:13-00:22:07; zeznań pozwanej A. S. (1) – płyta CD k. 432, 00:22:08-00:39:45).

W dniach 30 grudnia 2014 r., 5 stycznia 2015 r., 7-9 stycznia 2015 r. oraz 12-14 stycznia 2015 r. u A. C. (1) została przeprowadzona kontrola podatkowa w zakresie rzetelności rozliczeń podatku od towarów i usług za miesiące od

kwietnia 2013 r. do października 2014 r. W wyniku przeprowadzonej kontroli Naczelnik Urzędu Skarbowego w S. wydał w dniu 28 kwietnia 2015 r. w odniesieniu do A. C. (3) decyzję nr (...), w której określił, że ww. ma zapłacić (na podstawie art. 108 ust. 1 ustawy od podatku od towarów i usług) kwotę 191.168,00 zł tytułem zaległości podatkowych. W decyzji tej Naczelnik Urzędu Skarbowego wskazał, że prowadzenie działów specjalnych produkcji rolnej nie stanowi odrębnej od prowadzenia gospodarstwa rolnego działalności, lecz nadal jest działalnością rolniczą wykonywaną w ramach prowadzonego gospodarstwa rolnego oraz że przepisy ustawy o podatku od towarów stanowią, że do złożenia zgłoszenia rejestracyjnego w zakresie podatku od towarów i usług uprawniona jest tylko i wyłącznie jedna osoba fizyczna spośród tych, które prowadzą wspólne gospodarstwo rolne, leśne lub rybackie. Wobec tego, że w przypadku powodów prowadzących wspólnie gospodarstwo rolne, zgłoszenie rejestracyjne jako pierwszy złożył A. C. (2), to on stał się reprezentantem gospodarstwa prowadzonego wspólnie przez powodów, w związku z czym to on winien był wystawiać wszystkie faktury związane z prowadzeniem gospodarstwa rolnego. W decyzji tej wskazano również, że w toku kontroli ustalono, że A. C. (1), jako małżonki rolnika, który złożył zgłoszenie rejestracyjne w zakresie podatku od towarów i usług i jest czynnym podatnikiem VAT z tytułu prowadzenia działów specjalnych produkcji rolnej oraz gospodarstwa rolnego, nie można uznać za podatnika podatku VAT z tytułu prowadzenia odrębnie od gospodarstwa rolnego działów specjalnych produkcji rolnej, wobec czego nie przysługuje jej prawo do obniżenia kwoty podatku należnego o kwotę podatku naliczonego, o którym mowa w art. 86 ust. 1 ustawy o podatku od towarów i usług. Jednocześnie z uwagi na brzmienie art. 108 ust. 1 ww. ustawy w decyzji wskazano, że A. C. (1) jest zobowiązana do zapłaty podatku od wszystkich wystawionych przez siebie w okresie od kwietnia 2013 r. do października 2014 r. faktur VAT (okoliczność bezsporna, a nadto dowód w postaci decyzji Naczelnika Urzędu Skarbowego w S. k. 53-80, rejestru faktur zaksięgowanych przez A. S. (1) k. 362-427, faktur VAT wystawionych przez A. C. (1) po zgłoszeniu jej jako czynnego płatnika podatku VAT k. 441- 646). Pomimo złożonego przez A. C. (1) odwołania od ww. decyzji, Dyrektor Izby Skarbowej w W. decyzją nr (...)/ASu z dnia 23 lipca 2015 r. utrzymał w mocy decyzję organu pierwszej instancji, tj. decyzję Naczelnika Urzędu Skarbowego w S. z dnia 28 kwietnia 2015 r. (okoliczność bezsporna, a nadto dowód w postaci decyzji Dyrektora Izby Skarbowej w W. k. 81-88). Z uwagi na powyższe powódka A. C. (1) w dniu 4 sierpnia 2015 r. dokonała wpłaty na rzecz Urzędu Skarbowego w S. kwoty 226.901 zł tytułem podatku od towarów i usług, którego wysokość została ustalona decyzją Naczelnika Urzędu Skarbowego w S. z dnia 28 kwietnia 2015 r. (nr (...)-6/D/15) wraz z należnymi odsetkami (okoliczność bezsporna, a nadto dowód w postaci potwierdzenia przelewu k. 89).

W dniu 14 sierpnia 2015 r. A. C. (1) dokonała zgłoszenia do (...) S.A., jako ubezpieczyciela odpowiedzialności cywilnej A. S. (1), zaistniałej w majątku powodów szkody, powstałej w wyniku konieczności uregulowania podatku od towarów i usług w wysokości określonej decyzją Naczelnika Urzędu Skarbowego w S. z dnia 28 kwietnia 2015 r. (nr (...)-6/D/15) wraz z należnymi odsetkami (okoliczności bezsporne, a nadto dowód w postaci zgłoszenia szkody k. 90).

Decyzją z dnia 29 września 2015 r. (...) S.A. przyznał A. C. (1) odszkodowanie w wysokości 24.403,00 zł, odmawiając jednocześnie wypłaty odszkodowania w pozostałym zakresie. W decyzji tej ubezpieczyciel wskazał, że przyjął odpowiedzialność za przedmiotową szkodę jedynie w zakresie odsetek, wskazując jednocześnie, że zaniechanie udzielenia porady wskazującej, który z małżonków powinien wykonywać dane usługi, aby istniała możliwość odliczenia podatku VAT od tych usług należy zakwalifikować do czynności wskazanych w art. 2 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia o doradztwie podatkowym, do czego ubezpieczona A. S. (1), zgodnie z art. 3 ww. ustawy nie była uprawniona (okoliczności bezsporne, a nadto dowód w postaci decyzji ubezpieczyciela k. 92).

W piśmie z dnia 14 grudnia 2015 r. (...) S.A. podtrzymało dotychczasowe stanowisko w zakresie szkody zgłoszonej przez A. C. (1), wyjaśniając dodatkowo, że umowa ubezpieczenia zawarta z A. S. (1) z sumą gwarancyjną na 15.000,00 EUR obejmuje swym zakresem usługowe prowadzenie ksiąg rachunkowych oraz wykonywanie czynności doradztwa podatkowego, przy czym zgodnie z art. 76a ustawy o rachunkowości podmioty uprawnione do usługowego prowadzenia ksiąg rachunkowych mogą wykonywać wyłącznie niektóre czynności doradztwa podatkowego, tj. prowadzić księgi podatkowe, sporządzać i składać zeznania/deklaracje podatkowe oraz udzielać pomocy w tym zakresie. Ubezpieczyciel w ww. piśmie wskazał również, że jak wynika z dokumentów zgromadzonych w aktach szkody, roszczenia w zakresie kwoty zaległego podatku argumentowane są brakiem informacji stanowiącej, że bardziej opłacalne (pod względem podatkowym) będzie wykonywanie usług przez męża poszkodowanej, który ma

możliwość odliczania podatku VAT, co zaś należy zakwalifikować jako udzielanie porad, opinii i wyjaśnień z zakresu zobowiązań podatkowych, które to czynności – zgodnie z ustawą o doradztwie podatkowym – są zarezerwowane dla podmiotów posiadających wymagane uprawnienia i objęte zakresem ubezpieczenia ustalonym dla tych podmiotów na podstawie odrębnych rozporządzeń Ministra Finansów. (...) S.A. wyjaśniło ponadto, że przyjęło odpowiedzialność za szkodę w zakresie odsetek, albowiem ubezpieczona nie powinna dokonać odliczenia podatku na podstawie przekazanych jest przez poszkodowaną dokumentów, a poszkodowana w przypadku prawidłowego sporządzenia przez ubezpieczoną deklaracji podatkowej, terminowo uregulowałaby zobowiązanie powstałe wskutek dokonanych zakupów i nie doszłoby wówczas do powstania w majątku poszkodowanej uszczerbku wyrażającego się w kwocie odsetek naliczonych przez Urząd Skarbowy (dowód w postaci pisma ubezpieczyciela z dnia 14 grudnia 2015 r. k. 93).

W dniach 8 marca 2016 r., 11 marca 2016 r., 21-22 marca 2016 r. u A. C. (1) przeprowadzono kolejne kontrole podatkowe w zakresie rzetelności rozliczeń w podatku od towarów i usług za miesiące od listopada 2014 r. do września 2015 r. W wyniku przedmiotowej kontroli w dniu 5 maja 2016 r. Naczelnik Urzędu Skarbowego w S. wydał decyzję nr (...) -PP. (...) .8.D.2016, na mocy której określił, że A. C. (1) ma zapłacić na rzecz Urzędu Skarbowego na podstawie art. 108 ust. 1 ustawy o podatku od towarów i usług zaległy podatek od towarów i usług za miesiąc listopad 2014 r. w wysokości 8.380,0 zł, a za miesiąc grudzień 2014 r. w wysokości 9.768,00 zł. W decyzji tej wskazano, że A. C. (1) dokonała już wpłaty całego należnego podatku wraz z należnymi odsetkami za zwłokę (okoliczności bezsporne, a nadto dowód w postaci decyzji Naczelnika Urzędu Skarbowego z dnia 5 maja 2016 r. k. 94-97). Mając na uwadze wynik uprzednio przeprowadzonej kontroli skarbowej, jak również chcąc uniknąć konieczności zapłaty kolejnych odsetek, A. C. (1) już w dniu 31 marca 2016 r. dokonała wpłaty na rzecz Urzędu Skarbowego w S. podatku od towarów i usług należnego za listopad i grudzień 2014 r. wraz z odsetkami za zwłokę w łącznej wysokości 19.909,00 zł (okoliczności bezsporne, a nadto dowód w postaci potwierdzenia przelewu k. 98).

Sąd Okręgowy wyjaśnił, że powyższy stan faktyczny Sąd Okręgowy ustalił w oparciu o twierdzenia stron wyraźnie przyznane bądź niezaprzeczone przez przeciwnika (art. 229 k.p.c. oraz art. 230 k.p.c.) oraz dokumenty zgromadzone w aktach sprawy, których autentyczność ani ich treść nie była przez strony kwestionowana, a Sąd I instancji również nie miał wątpliwości co do ich mocy dowodowej, wobec czego uznał je za wiarygodne i przydatne dla ustalenia stanu faktycznego, a w konsekwencji poczynił na ich podstawie ustalenia faktyczne.

Ustalając stan faktyczny Sąd Okręgowy oparł się również na zeznaniach przesłuchanych w sprawie powodów A. C. (2) i A. C. (1) oraz pozwanej A. S. (1), wskazując, że miał na względzie to, iż jako strony postępowania byli oni bezpośrednio zainteresowani w rozstrzygnięciu Sądu, jednakże pomimo tego Sąd Okręgowy uznał, że przesłuchane w sprawie strony nie prezentowały zdarzeń w sposób stronnicy, lecz przedstawiały je tak, jak rzeczywiście miały one miejsce. Sąd Okręgowy wskazał, że zeznania powodów oraz pozwanej A. S. (1) były zresztą spójne, logiczne, a ponadto korespondowały ze sobą oraz z pozostałym materiałem dowodowym zgromadzonym w sprawie. Wobec powyższego zeznania ww. osób Sąd Okręgowy uznał za w pełni wiarygodne.

Po dokonaniu powyższych ustaleń Sąd Okręgowy uznał, że powództwo podlegało oddaleniu w całości co do pozwanej A. S. (1), natomiast w odniesieniu do pozwanego (...) S.A. zasługiwało na uwzględnienie w przeważającej części, tj. co do kwoty 238.087,47 zł.

Uzasadniając powyższe stanowisko Sąd Okręgowy na wstępie wskazał, że w niniejszej sprawie powodowie dochodzili od pozwanych A. S. (1) oraz (...) S.A., jako ubezpieczyciela odpowiedzialności cywilnej A. S. (1), zapłaty kwoty 261.262,03 zł tytułem odszkodowania za wyrządzoną im przez A. S. (1) – w ramach prowadzonej przez nią działalności gospodarczej – szkodę. Sąd Okręgowy zaznaczył przy tym, że w procesie pozwana A. S. (1) nie kwestionowała swojej odpowiedzialności za szkodę powstałą w majątku powodów, jednakże wnosila o zasądzenie żadanego przez powodów odszkodowania od pozwanego (...) S.A., jako jej ubezpieczyciela odpowiedzialności cywilnej, natomiast pozwany (...) S.A. kwestionował swoją odpowiedzialność za szkodę wyrządzoną powodom przez A. S. (1). Pozwany ubezpieczyciel nie przeczył jednak temu, że w okresie, w którym doszło do powstania szkody w majątku powodów pozwana A. S. (1), prowadząca działalność gospodarczą pod nazwą Biuro (...), była ubezpieczona od odpowiedzialności cywilnej w pozwanym zakładzie ubezpieczeń. Strona pozwana nie kwestionowała również tego, że nieprawidłowe zgłoszenie A.

C. (1) jako czynnego płatnika podatku od towarów i usług, było wynikiem udzielenia powodom przez A. S. (1) błędnej informacji o takiej możliwości. Pozwany nie przeczył również temu, że pozwana A. S. (1), począwszy od kwietnia 2013 r. aż do grudnia 2014 r., sporządzała w imieniu powodki comiesięczne deklaracje podatkowe, odliczając, pomimo braku ku temu podstaw, naliczony podatek od towarów i usług.

Pozwany w toku niniejszego procesu podnosił natomiast, że jego odpowiedzialność z tytułu łączących go z pozwaną A. S. (2) umów ubezpieczenia (obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej przedsiębiorców wykonujących działalność z zakresu usługowego prowadzenia ksiąg rachunkowych oraz ubezpieczenia nadwyżkowego odpowiedzialności cywilnej zawodowej podmiotu uprawnionego do wykonywania działalności usługowej w zakresie prowadzenia ksiąg rachunkowych) była ograniczona do niektórych tylko czynności doradztwa podatkowego, tj. prowadzenia ksiąg podatkowych, sporządzania i składania zeznań/deklaracji podatkowych oraz udzielania pomocy w tym zakresie. Zdaniem zaś pozwanego zaniechanie udzielenia przez A. S. (1) porady wskazującej, który z małżonków powinien wykonywać dane usługi, aby istniała możliwość odliczenia podatku VAT od tych usług należy zakwalifikować do czynności wskazanych w art. 2 ust. 1 pkt 1 ustawy z 5 lipca 1996 r. o doradztwie podatkowym, które to czynności są objęte innym ubezpieczeniem odpowiedzialności cywilnej niż ubezpieczenie, którym legitymowała się A. S. (1), tj. ubezpieczeniem podmiotu wykonującego doradztwo podatkowe.

Pozwany zakład ubezpieczeń podniósł również, że łącząca go z A. S. (1) umowa obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej podmiotów uprawnionych do wykonywania działalności usługowej w zakresie prowadzenia ksiąg rachunkowych ograniczona była sumą gwarancyjną na kwotę 15.000,00 EUR, która po przeliczeniu na złote oraz po pomniejszeniu o dotychczasowe wypłaty – wynosi 42.557,00 zł. Pozwany przyznał jednak, że A. S. (1) była dodatkowo objęta umową ubezpieczenia (nadwyżkowego) odpowiedzialności cywilnej zawodowej podmiotu uprawnionego do wykonywania działalności usługowej w zakresie prowadzenia ksiąg rachunkowych z sumą gwarancyjną w wysokości 500.000,00 zł na jedno i wszystkie zdarzenia.

W podsumowaniu powyższego Sąd Okręgowy wskazał, że w niniejszej sprawie spór sprowadzał się więc w zasadzie do oceny tego, czy czynności pozwanej A. S. (1) dokonane w ramach prowadzonej przez nią działalności usługowej w zakresie prowadzenia ksiąg rachunkowych, które doprowadziły do powstania w majątku powodów szkody, objęte były ochroną ubezpieczeniową udzieloną przez (...) S.A.

Przystępując do merytorycznych rozważań w tej kwestii Sąd Okręgowy wskazał, że zgodnie z art. 822 § 1 i 4 k.c. przez umowę ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej ubezpieczyciel zobowiązuje się do zapłacenia określonego w umowie odszkodowania za szkody wyrządzone osobom trzecim, wobec których odpowiedzialność za szkodę ponosi ubezpieczający albo ubezpieczony. Ubezpieczyciel jest zobowiązany do świadczenia wtedy, gdy wystąpi zdarzenie objęte ubezpieczeniem powodujące szkodę (art. 822 § 2 k.c.), przy czym uprawniony do odszkodowania w związku ze zdarzeniem objętym umową ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej może dochodzić roszczenia bezpośrednio od ubezpieczyciela. Jak wyjaśnił Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 19 października 2011 r., II CSK 86/11 (OSNC 2012, nr 4, poz. 55), z chwilą nastąpienia wypadku ubezpieczeniowego poszkodowanemu przysługuje bezpośrednio przeciwko ubezpieczycielowi roszczenie określane mianem *actio directa*, kwalifikowane jako specyficzna konstrukcja prawna, niepodlegająca zaliczeniu do tradycyjnej konstrukcji roszczenia deliktowego czy kontraktowego. Roszczenie to przysługuje poszkodowanemu w stosunku do ubezpieczyciela ze względu na jego odpowiedzialność wynikającą z zawartej umowy ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej sprawcy. Nie jest to jednak roszczenie z umowy, ale wynika ono z ustawy.

Sąd Okręgowy wskazał, że poszkodowany ma ponadto odrębne roszczenie do sprawcy szkody, którego odpowiedzialność aktualizuje się w razie spełnienia się ustawowych przesłanek odpowiedzialności deliktowej i tak rozumiana odpowiedzialność sprawcy wynika z ustawy. Jej istnienie stanowi warunek *sine qua non* powstania odpowiedzialności ubezpieczyciela, tj. ubezpieczyciel odpowiada tylko wtedy i tylko w takim zakresie, w jakim odpowiedzialność ponosi ubezpieczony sprawca szkody. Poszkodowanemu przysługują zatem, pozostające w ścisłej zależności, dwa roszczenia o zapłatę, w stosunku do dwóch różnych dłużników. Oba te roszczenia istnieją obok siebie dopóty, dopóki jedno z nich nie zostanie zaspokojone, a każde z nich zmierza do naprawienia tej samej szkody, przy

czym poszkodowanemu przysługuje wybór podmiotu, od którego będzie dochodził naprawienia szkody. Zaspokojenie zaś wierzyciela przez jednego z dłużników zwalnia drugiego.

Sąd Okręgowy wskazał, że istotą ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej, określonego w art. 822 § 1 k.c. jest wejście ubezpieczyciela na podstawie umowy w sytuację prawną ubezpieczającego, w zakresie ponoszonej przez niego odpowiedzialności odszkodowawczej. Z chwilą wyrządzenia szkody przez ubezpieczającego (lub ubezpieczonego) powstaje *sui generis* trójstronny stosunek prawny łączący sprawcę szkody, zakład ubezpieczeń oraz poszkodowanego. Zakres odpowiedzialności ubezpieczyciela nie zawsze jednak pokrywa się w pełni z zakresem odpowiedzialności samego ubezpieczającego. Przede wszystkim o zakresie odpowiedzialności decyduje umowa ubezpieczenia oraz treść ogólnych warunków ubezpieczenia, jak i przepisy kodeksu cywilnego (zob. wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 20 kwietnia 2016 r., I ACa 22/16, LEX nr 2063792). Postanowienia ogólnych warunków ubezpieczenia, będące elementem treści łączącego strony stosunku obligacyjnego, mogą przewidywać zatem wyłączenie lub ograniczenie odpowiedzialności ubezpieczyciela.

Sąd Okręgowy stwierdził, że w przedmiotowej sprawie integralną część umów ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej zawodowej pozwanej A. S. (1) jako podmiotu uprawnionego do wykonywania działalności usługowej w zakresie prowadzenia ksiąg rachunkowych łączącej pozwanych (ubezpieczenie nadwyżkowe) stanowiły Ogólne warunki ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej zawodowej (dalej: OWU, k. 308-311). Jak zaś stanowi § 6 ust. 2 OWU w ubezpieczeniu nadwyżkowym (...) S.A. ponosi odpowiedzialność za szkody, które nie zostały zaspokojone po wyczerpaniu sumy gwarancyjnej z umowy ubezpieczenia obowiązkowego, przy czym zgodnie z § 7 ust. 2 ochroną ubezpieczeniową objęte zostały także szkody wyrządzone w wyniku rażącego niedbalstwa. Natomiast w klauzuli nr 51 (Klauzula odpowiedzialności cywilnej podmiotu uprawnionego do wykonywania działalności usługowej w zakresie prowadzenia ksiąg rachunkowych), stanowiącej załącznik nr 1 do OWU, wskazano, że (...) S.A. obejmuje ochroną odpowiedzialność cywilną ubezpieczonego za szkody powstałe wskutek wykonywania czynności zawodowych podmiotu uprawnionego do wykonywania działalności usługowej z zakresu prowadzenia ksiąg rachunkowych, na sumę gwarancyjną stanowiącą nadwyżkę nad sumę gwarancyjną wynikającą z zawartej umowy ubezpieczenia obowiązkowego. Mając zatem na uwadze brzmienie OWU, stanowiących integralną część łączącej pozwanych umowy ubezpieczenia nieobowiązkowego (nadwyżkowego), nie sposób było przyjąć zdaniem Sądu Okręgowego, jak twierdził to pozwany, że jego odpowiedzialność za przedmiotową szkodę ogranicza się do kwoty 15.000,00 EUR (tj. do sumy gwarancyjnej ubezpieczenia obowiązkowego). Zdaniem Sądu I instancji odpowiedzialność pozwanego ubezpieczyciela ograniczona została do kwoty 500.000,00 zł (tj. do wysokości sumy gwarancyjnej ubezpieczenia nadwyżkowego).

Sąd Okręgowy wyjaśnił jednocześnie, że zakres ochrony ubezpieczeniowej w przypadku obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej przedsiębiorców wykonujących działalność z zakresu usługowego prowadzenia ksiąg rachunkowych został określony w rozporządzeniu Ministra Finansów z dnia 16 grudnia 2008 r. w sprawie obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej przedsiębiorców wykonujących działalność z zakresu usługowego prowadzenia ksiąg rachunkowych (Dz. U. 2008 nr 234 poz. 1576), które to rozporządzenie określa szczegółowy zakres obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej przedsiębiorców wykonujących działalność w zakresie usługowego prowadzenia ksiąg rachunkowych, w tym przedsiębiorców wykonujących działalność w zakresie czynności doradztwa podatkowego, o których mowa w art. 76a ust. 2 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości, zwanych dalej „czynnościami doradztwa podatkowego”, za szkody wyrządzone w związku z prowadzoną działalnością, zwanego dalej „ubezpieczeniem OC”, termin powstania obowiązku ubezpieczenia oraz minimalną sumę gwarancyjną tego ubezpieczenia (§ 1 rozporządzenia). Zgodnie z § 2 ust. 1 ww. rozporządzenia, ubezpieczeniem OC jest objęta odpowiedzialność cywilna przedsiębiorców, o których mowa w § 1, za szkody wyrządzone w następstwie działania lub zaniechania ubezpieczonego, w okresie ubezpieczenia, w związku z wykonywaną działalnością. Stosownie natomiast do § 2 ust. 2 ww. rozporządzenia, ubezpieczenie OC nie obejmuje szkód: 1) polegających na uszkodzeniu, zniszczeniu lub utracie mienia, wyrządzonych przez ubezpieczonego małżonkowi, wstępnemu, zstępnemu, rodzeństwu, a także powinowatemu w tej samej linii lub stopniu, osobie pozostającej w stosunku przysposobienia oraz jej małżonkowi, jak również osobie, z którą ubezpieczony pozostaje we wspólnym pożyciu; 2) wyrządzonych przez ubezpieczonego po utracie uprawnień do wykonywania czynności z

zakresu usługowego prowadzenia ksiąg rachunkowych i czynności doradztwa podatkowego, chyba że szkoda jest następstwem wykonywania działalności przed utratą tych uprawnień; 3) polegających na zapłacie kar umownych; 4) powstałych wskutek działań wojennych, stanu wojennego, rozruchów i zamieszek, a także aktów terroru. Z kolei § 2 ust. 3 ww. rozporządzenia stanowi, że ubezpieczenie OC obejmuje wszystkie szkody w zakresie, o którym mowa w ust. 1, z zastrzeżeniem ust. 2, bez możliwości umownego ograniczenia przez zakład ubezpieczeń wypłaty odszkodowań.

Mając zatem na uwadze przepisy ww. rozporządzenia oraz postanowienia OWU, stanowiących integralną część łączących pozwanych umów ubezpieczenia zawodowego (nadwyżkowego), Sąd Okręgowy stwierdził, że odpowiedzialność pozwanego ubezpieczyciela obejmowała wszystkie szkody wyrządzone w następstwie działania lub zaniechania ubezpieczonej, tj. A. S. (1), w okresie ubezpieczenia, w związku z prowadzoną przez nią działalnością z zakresu usługowego prowadzenia ksiąg rachunkowych.

Sąd I instancji jednocześnie podkreślił, że pozwany (...) S.A. na gruncie niniejszego postępowania twierdził, że szkoda powstała w majątku powodów wynika nie z działania lub zaniechania pozwanej A. S. (1) w związku z prowadzoną przez nią działalnością z zakresu usługowego prowadzenia ksiąg rachunkowych, lecz z zaniechania przez pozwaną A. S. (1) udzielenia powodom porady podatkowej wskazującej, który z małżonków powinien wykonywać dane usługi, aby istniała możliwość odliczenia podatku VAT od tych usług, co zaś należy zakwalifikować jako udzielanie porad, opinii i wyjaśnień z zakresu zobowiązań podatkowych, które to czynności – zgodnie z ustawą o doradztwie podatkowym – są zarezerwowane dla podmiotów posiadających wymagane uprawnienia i objęte zakresem ubezpieczenia ustalonym dla tych podmiotów na podstawie odrębnych rozporządzeń Ministra Finansów. Zdaniem pozwanego ubezpieczyciela pozwana A. S. (1) nie była zatem uprawniona do udzielenia takiej porady, a więc za zaniechanie jej udzielenia (...) S.A. nie ponosi odpowiedzialności.

Sąd Okręgowy wskazał zatem ponownie, że w niniejszej sprawie spór pomiędzy stronami sprowadzał się do tego, czy szkoda wyrządzona powodom w okresie ubezpieczenia wynika w następstwie działania lub zaniechania A. S. (1) wchodzącego w zakres prowadzonej przez nią działalności z zakresu usługowego prowadzenia ksiąg rachunkowych. Odnosząc się do powyższego Sąd Okręgowy wskazał, że jak stanowi przepis art. 76a 1 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości, w brzmieniu obowiązującym w dacie powstania szkody, usługowe prowadzenie ksiąg rachunkowych jest działalnością gospodarczą, w rozumieniu przepisów o swobodzie działalności gospodarczej, polegającą na świadczeniu usług w zakresie czynności, o których mowa w art. 4 ust. 3 pkt 2-6 (tj. prowadzenia, na podstawie dowodów księgowych, ksiąg rachunkowych, ujmujących zapisy zdarzeń w porządku chronologicznym i systematycznym; okresowego ustalania lub sprawdzania drogą inwentaryzacji rzeczywistego stanu aktywów i pasywów; wyceny aktywów i pasywów oraz ustalania wyniku finansowego; sporządzania sprawozdań finansowych; gromadzenia i przechowywania dowodów księgowych oraz pozostałej dokumentacji przewidzianej ustawą). Stosownie natomiast do ust. 2 przywoływanego przepisu, przedsiębiorcy, wykonujący działalność, o której mowa w ust. 1, są również uprawnieni do wykonywania działalności, obejmującej: 1) prowadzenie, w imieniu i na rzecz podatników, płatników i inkasentów, ksiąg podatkowych i innych ewidencji do celów podatkowych oraz udzielanie im pomocy w tym zakresie; 2) sporządzanie, w imieniu i na rzecz podatników, płatników i inkasentów, zeznań i deklaracji podatkowych lub udzielanie im pomocy w tym zakresie - w zakresie określonym odrębnymi przepisami.

Sąd Okręgowy uznał za celowe w tym miejscu także przytoczenie przepisów art. 2 ust.1 ustawy z dnia 5 lipca 1996 r. o doradztwie podatkowym, w brzmieniu obowiązującym w dacie powstania szkody, na który to przepis, próbując uwolnić się od odpowiedzialności w niniejszej sprawie powoływał się pozwany ubezpieczyciel i wskazał, że zgodnie z tym przepisem czynności doradztwa podatkowego obejmują udzielanie podatnikom, płatnikom i inkasentom, na ich zlecenie lub na ich rzecz, porad, opinii i wyjaśnień z zakresu ich obowiązków podatkowych i celnych oraz w sprawach egzekucji administracyjnej związanej z tymi obowiązkami. Zgodnie natomiast z przepisem art. 3 ww. ustawy, podmiotami uprawnionymi do zawodowego wykonywania czynności, o których mowa w art. 2 ust. 1, są: 1) osoby fizyczne, wpisane na listę doradców podatkowych; 2) adwokaci i radcowie prawni; 3) biegli rewidenci, z wyłączeniem czynności, o których mowa w art. 2 ust. 1 pkt 4.

Mając na uwadze treść przywołanych wyżej przepisów prawa, Sąd I instancji uznał, że poinformowanie powodów o tym, że A. C. (1) nie może zostać zarejestrowana jako czynny płatnik podatku od towarów i usług, z uwagi na to, że jako pierwszy takiej rejestracji dokonał jej mąż wchodziło w zakres kompetencji i obowiązków pozwanej A. S. (1) prowadzącej biuro rachunkowe. Jak bowiem wyżej wskazano, zgodnie z ustawą o rachunkowości w brzmieniu obowiązującym w dacie powstania szkody, pozwana A. S. (1) była uprawniona do sporządzania, w imieniu i na rzecz podatników, płatników i inkasentów, zeznań i deklaracji podatkowych lub udzielania im pomocy w tym zakresie. Sąd Okręgowy wskazał, że w przedmiotowej sprawie bezspornym było, że pozwana A. S. (1) sporządzała w imieniu powódki A. C. (1) deklaracje od podatku od towarów i usług w okresie od kwietnia 2013 r. do grudnia 2014 r., odliczając w nich naliczony podatek od towarów i usług, jednocześnie nie informując powodów o braku podstaw do odliczania takiego podatku ani o jakichkolwiek wątpliwościach co do tego, czy A. C. (1) przysługuje w ogóle uprawnienie do posiadania statusu czynnego płatnika podatku VAT – wobec tego, że w przypadku powodów prowadzących wspólnie gospodarstwo rolne, zgłoszenie rejestracyjne jako pierwszy złożył A. C. (2), co skutkowało z kolei tym, że to on stał się reprezentantem gospodarstwa prowadzonego wspólnie przez powodów i jako taki reprezentant winien był wystawiać wszystkie faktury związane z prowadzeniem gospodarstwa rolnego na siebie. Sąd I instancji zaznaczył, że z przedłożonych do akt sprawy decyzji Urzędu Skarbowego w S. oraz decyzji Izby Skarbowej w W. jednoznacznie wynika, że A. C. (1) nie mogła być uznana za podatnika podatku VAT z tytułu prowadzenia odrębnie od gospodarstwa rolnego działów specjalnych produkcji rolnej, wobec czego nie przysługiwało jej prawo do obniżenia kwoty podatku należnego o kwotę podatku naliczonego, o którym mowa w art. 86 ust. 1 ustawy o podatku od towarów i usług. Tym samym błędne pouczenie powodów przez pozwaną A. S. (1) o braku jakichkolwiek przeciwwskazań do zarejestrowania się przez A. C. (1) jako czynnego płatnika podatku VAT oraz błędne ich pouczenie o przysługującym powodce uprawnieniu do odliczania z tego tytułu naliczonego podatku VAT w ocenie Sądu Okręgowego niewątpliwie wchodziło w zakres czynności związanych z prowadzeniem przez pozwaną działalności w zakresie usługowego prowadzenia ksiąg rachunkowych. Pozwana bowiem, działając z należytą starannością, winna była niewątpliwie, przed wypełnieniem deklaracji podatkowych A. S. (1), upewnić się, że powodce przysługuje uprawnienie do odliczania naliczonego podatku od towarów i usług, czego jednak pozwana nie uczyniła. Powyższe skutkowało zaś tym, że wszystkie wypełnione przez nią deklaracje podatkowe zostały sporządzone w sposób wadliwy, albowiem w rubryce D (rozliczenie podatku naliczonego) wskazywały podatek do odliczenia. Powyższe działania pozwanej mogły zaś utwierdzić powodkę w przekonaniu, że przysługuje jej uprawnienie do odliczania naliczonego podatku VAT, pomimo, iż na podstawie obowiązujących przepisów prawa takie uprawnienie jej nie przysługiwało, co też zostało stwierdzone decyzjami organów administracyjnych (Naczelnika Urzędu Skarbowego oraz Izby Skarbowej w W.).

W ocenie Sądu Okręgowego powodowie mieli podstawy przypuszczać, że ich deklaracje podatkowe zostały sporządzone z należytą starannością i zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa. Tymczasem sporządzone przez A. S. (1) w imieniu powódki deklaracje podatkowe nie odpowiadały przepisom prawa, albowiem nie były zgodne z art. 96 ustawy o podatku od towarów i usług. Konsekwencją zaś błędnego wypełniania przez pozwaną deklaracji podatkowej powódki było, jak już wyżej wskazano, przekonanie powodów o uprawnieniu powódki A. C. (1) do odliczania naliczonego podatku od towarów i usług oraz dalsze wystawianie na powódkę faktur VAT związanych z prowadzonym wspólnie przez powodów gospodarstwem rolnym, co z kolei doprowadziło do konieczności zwrotu na rzecz Urzędu Skarbowego odliczonego wcześniej przez pozwaną w deklaracjach podatkowych podatku VAT od wszystkich wystawionych przez A. C. (1) w okresie od kwietnia 2013 r. do października 2014 r. faktur. Sąd Okręgowy również zwrócił uwagę na to, że pozwana A. S. (1) nie poinformowała powódki o tym, że nie powinna ona wystawiać na siebie faktur VAT związanych z prowadzonym przez powodów gospodarstwem rolnym, lecz rozliczała te faktury w sporządzanych przez siebie deklaracjach podatkowych. Ponadto to informacja udzielona przez pozwaną A. S. (1) skłoniła powodów do dokonania rejestracji powódki jako czynnego płatnika podatku VAT i wystawiania na nią faktur VAT z tytułu prowadzonej działalności. W ocenie Sądu I instancji wszystkie te czynności (informacje udzielane przez pozwaną) mieszczą się w zakresie wykonywania działalności, obejmującej: sporządzanie, w imieniu i na rzecz podatników, płatników i inkasentów, zeznań i deklaracji podatkowych lub udzielanie im pomocy w tym zakresie, które to czynności były objęte ubezpieczeniem udzielonym przez (...) S.A. Ustalenie bowiem uprawnienia A. C. (1) do posiadania statusu czynnego płatnika podatku VAT oraz związanego z tym uprawnienia do odliczania

naliczonego podatku było niezbędne do prawidłowego wypełnienia deklaracji podatkowych powódki, do czego zobowiązała się pozwana w umowie zawartej z powódką. Sąd Okręgowy ponadto podkreślił, że ustalenie powyższego nie było skomplikowaną czynnością i nie wymagało, jak twierdzi pozwana, porady doradcy podatkowego. Podkreślił również, że sporządzanie deklaracji podatkowych w imieniu i na rzecz podatników, płatników i inkasentów nie jest wyłącznie czynnością techniczną, lecz nierozzerwalnie wiąże się udzielaniem pomocy (niezbyt skomplikowanych porad prawnych) w tym zakresie. Taka działalność wymaga ponadto od księgowych znajomości aktualnych przepisów prawa, aby sporządzane deklaracje podatkowe pozostawały z nimi w zgodzie.

Na marginesie Sąd Okręgowy zaznaczył, że gdyby pozwana A. S. (1) stwierdziła, że powierzone jej przez powódkę czynności związane z prowadzeniem jej ksiąg rachunkowych wymagają zasięgnięcia, w celu optymalizacji zobowiązań podatkowych powodów, opinii doradcy podatkowego, winna była poinformować o tym powodów, czego jednak nie uczyniła, a co świadczy o tym, że nie miała wątpliwości związanych z prowadzeniem ksiąg rachunkowych powodów. Zresztą, jak wynika z zeznań powodów, powodowie informowali pozwaną A. S. (1) o chęci optymalizowania swoich zobowiązań podatkowych, a pozwana nie zarekomendowała im zasięgnięcia opinii doradcy podatkowego w tym zakresie, wobec czego należy uznać, iż działania zmierzające do takiej optymalizacji nie były na tyle skomplikowane, żeby wymagało to wiadomości, których nie posiada księgowa. Zresztą sama pozwana A. S. (1) nie miała wątpliwości, że szkoda po stronie powodów powstała na skutek jej działań, a nie w związku z niezasięgnięciem przez nich dodatkowej porady prawnej czy podatkowej. Konieczność uregulowania przez powodów zaległości podatkowych powstałych w wyniku błędnego sporządzenia przez pozwaną deklaracji podatkowych powódki wynika więc nie z powodu niezasięgnięcia przez powodów opinii wykwalifikowanego doradcy podatkowego, lecz z błędu pozwanej A. S. (1), która nie posiadała aktualnej wiedzy o brzmieniu art. 96 ustawy o podatku od towarów i usług, wskutek czego wprowadziła powodów w błąd co do tego, że powódka jako czynny płatnik podatku od towarów i usług może dokonywać odliczeń naliczonego podatku oraz nieprawidłowo sporządziła deklaracje podatkowe powódki. Powyższe zaś doprowadziło do tego, że przez cały okres rozliczania przez pozwaną A. S. (1) dokumentacji księgowej powódki powodowie pozostawali w błędnym przekonaniu, że nawet w sytuacji wystawiania faktur VAT przez powódkę, zamiast przez powoda A. C. (2), nadal będzie przysługiwało im uprawnienie do odliczania naliczonego podatku VAT. Skutkiem zaś powyższego było zaistnienie w majątku powodów szkody, powstałej wyniku konieczności uregulowania zaległości podatkowych za okres od kwietnia 2013 r. do grudnia 2014 r., tj. za okres, którego rozliczaniem zajmowała się pozwana A. S. (1). Sąd Okręgowy stwierdził, że niewątpliwie w sytuacji, w której nie doszłoby do błędu po stronie pozwanej A. S. (1), powodowie nadal mogliby wystawiać faktury VAT związane z prowadzonym przez nich gospodarstwem rolnym na powoda A. C. (2), który na podstawie art. 86 ustawy o podatku od towarów i usług, korzystał z uprawnienia do odliczenia naliczonego podatku VAT, a po ich stronie nie powstałby obowiązek uiszczenia podatku od towarów i usług w wysokości określonej decyzjami Naczelnika Urzędu Skarbowego w S..

W tej sytuacji Sąd I instancji nie miał wątpliwości, że pozwany, jako ubezpieczyciel sprawcy szkody, zobowiązany jest do jej naprawienia i uznał, że powodom należy się od pozwanego (...) S.A. odszkodowanie w wysokości 238.087,47 zł, na którą to kwotę składały się: kwota 202.498,00 zł (tj. kwota zaległości podatkowej za okres od kwietnia 2013 r. do października 2014 r. ustalona decyzją Naczelnika Urzędu Skarbowego w S. z dnia 28 kwietnia 2015 r.), kwota 14.962,66 zł (tytułem skapitalizowanych odsetek od ww. kwoty za okres od dnia 30 września 2015 r. do dnia wniesienia powództwa), kwota 19.909,00 zł (kwota uiszczona przez powódkę na konto Urzędu Skarbowego w S. na skutek wydania decyzji ustalającej zobowiązania podatkowe powódki za miesiąc listopad i grudzień 2014 r. wraz z odsetkami do dnia 31 marca 2015 r.) oraz kwota 717,81 zł (tytułem skapitalizowanych odsetek od ww. kwoty za okres od dnia 1 kwietnia 2016 r. do dnia wniesienia pozwu).

Sąd Okręgowy uznał, że powodom nie przysługuje natomiast zwrot żądanej przez nich w pozwie kwoty 21.580,00 zł oraz odsetek od tej kwoty. Sąd I instancji wyjaśnił, że w uzasadnieniu pozwu powodowie wskazali jedynie, że kwota ta stanowi podatek, do odliczenia którego straciła uprawnienie A. C. (1). Jednak Sąd Okręgowy wskazał, że Naczelnik Urzędu Skarbowego w S. decyzją z dnia 5 maja 2016 r. określił kwotę podatku należnego od powódki za grudzień 2014 r. Powodowie tymczasem nie wskazali, aby deklaracja podatkowa za grudzień nie objęła jakichkolwiek faktur wystawionych w tym okresie, które winny zostać rozliczone, a od których nie odliczono naliczonego podatku. Nie

sposób również było w ocenie Sądu Okręgowego przyjąć co do kwoty podlegającej oddaleniu, a dochodzonej przez powodów z tytułu podatku, do odliczenia którego powódka utraciła uprawnienie, czy istotnie skorzystałaby z tego odliczenia. Tym samym, w ocenie Sądu, powodowie nie wykazali zasadności swojego roszczenia w tym zakresie, wobec czego Sąd Okręgowy oddalił powództwo w stosunku do pozwanego (...) S.A. ponad kwotę 238.087,47 zł.

Sąd Okręgowy wskazał, że odsetki od kwoty należności głównej zostały naliczone, stosownie do treści art. 359 k.c., w wysokości ustawowej od dnia 5 października 2016 r., tj. od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty.

Natomiast w odniesieniu do pozwanej A. S. (1) powództwo zostało oddalone w całości. W uzasadnieniu tej decyzji Sąd Okręgowy wskazał jedynie to, że zaspokojenie wierzyciela przez jeden z podmiotów odpowiedzialnych za zapłatę odszkodowania zwalnia drugiego, z zatem zasądzenie od (...) S.A., jako ubezpieczyciela sprawcy szkody, należnego powodom odszkodowania, zwalniało sprawcę szkody z obowiązku uiszczenia takiego odszkodowania, gdyż niezasadne byłoby zasądzenie takiego odszkodowania od obu podmiotów jednocześnie. Wobec powyższego w punkcie III wyroku Sąd I instancji oddalił powództwo w całości w stosunku do pozwanej A. S. (1).

W punkcie IV wyroku Sąd Okręgowy, zgodnie z art. 108 § 1 k.p.c., rozstrzygnął o zasadzie ponoszenia przez strony kosztów procesu (stosownie do brzmienia art. 100 zd. 1 k.p.c.), ustalając, że powodowie wygrali proces w 91,13 % i pozostawiając szczegółowe rozliczenie kosztów sądowych referendarzowi sądowemu.

Powodowie wnieśli apelację od wyroku Sądu Okręgowego, zaskarżając go w zakresie pkt. III sentencji wyroku. Zaskarżonemu wyrokowi zarzucili:

I. naruszenie prawa procesowego, tj.

1. art. 328 § 2 k.p.c. poprzez sporządzenie uzasadnienia zaskarżonego wyroku w sposób sprzeczny z obowiązującymi przepisami w szczególności zaś nie wyjaśnienie podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem przepisów prawa oraz motywów jakimi kierował się Sąd w zakresie, w jakim oddalił on powództwo wobec A. S. (1).

II. naruszenie prawa materialnego, tj.

1. art. 415 k.c. poprzez oddalenie powództwa w stosunku A. S. (1), w sytuacji gdy Sąd uznał winę pozwanej w zakresie wyrządzonej szkody, a w aktach sprawy brak jest dowodów potwierdzających, aby wyrządzona powodom szkoda została naprawiona;

2. art. 366 § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 822 § 1 k.c. poprzez błędne przyjęcie, że zasądzenie roszczenia od (...) spółka akcyjna z siedzibą w W. jest równoznaczne z jego zaspokojeniem, a zatem brak jest podstaw do zasądzenia roszczenia od pozwanej A. S. (1), w sytuacji gdy z istotny zobowiązania wynika odpowiedzialność obu tych podmiotów in solidum, co winno było doprowadzić do zasądzenia roszczenia zarówno od (...) spółka akcyjna z siedzibą w W. jak i A. S. (1) z tym, że spełnienie zobowiązania przez jeden z w/w podmiotów zwalnia ze świadczenia drugi.

Mając powyższe zarzuty na uwadze na podstawie art. 368 § 1 pkt 5 k.p.c. powodowie wnieśli o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez:

1) zasądzenie od A. S. (1) na rzecz A. C. (1) i A. C. (2) kwoty 238.087,47 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 5 października 2016 roku do dnia zapłaty, in solidum z (...) spółka akcyjna;

2) zasądzenie od pozwanej ad. 2 na rzecz każdego z powodów kosztów postępowania apelacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przypisanych.

Pozwany (...) S.A. nie zajął stanowiska w kwestii apelacji powodów.

Pozwana A. S. (1) wniosła o oddalenie apelacji powodów A. i A. małżonków C. jako oczywiście bezzasadnej i zasądzenie solidarnie od powodów na rzecz pozwanej A. S. (1) kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych prawem.

Pozwany (...) S.A. także wniósł apelację od wyroku Sądu Okręgowego, zaskarżając ten wyrok w części tj. w zakresie pkt. I, pkt. III oraz pkt. IV i wniósł o zmianę wyroku i oddalenie powództwa w zaskarżonej części oraz zasądzenie na rzecz pozwanego kosztów procesu w tym kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym, ewentualnie o uchylenie wyroku w zaskarżonej części i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

W powyższym zakresie zapadłemu wyrokowi pozwany zarzucił:

1. naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z rozporządzeniem Ministra Finansów z dnia 16 grudnia 2008 r. w sprawie obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej przedsiębiorców wykonujących działalność z zakresu usługowego prowadzenia ksiąg rachunkowych i tam wskazanego zakresu ochrony ubezpieczeniowej,

2. naruszenie art. 227 k.p.c. w związku z 233 § 1 k.p.c. w związku z art. 4 ust. 3 pkt 2- 6 oraz art. 76a1 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości poprzez zakwalifikowanie porady dla powódki ad. I do zakresu czynności usługowego prowadzenia ksiąg rachunkowych,

3. naruszenie art. 415 k.c. w zw. z art. 805 § 2 pkt 1 k.c. w zw. z art. 822 k.c. i uznaniem odpowiedzialności cywilnej pozwanego ad. 2 w ramach ubezpieczenia OC zawartego w (...) SA,

4. naruszenie art. 415 k.c. w zw. z art. 822 k.c. poprzez brak zakwalifikowania czynności wykonanej przez pozwaną ad. 2 do doradztwa podatkowego, co narusza art. 2 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 05 lipca 1996r. o doradztwie podatkowym

Powodowie w odpowiedzi na apelację pozwanego ad. 1 wnieśli o oddalenie apelacji w całości jako bezzasadnej i zasądzenie od pozwanego ad. 1 na rzecz powodów kosztów postępowania apelacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Także pozwana A. S. (1) wniosła o oddalenie apelacji pozwanego (...) S.A. jako oczywiście bezzasadnej i zasądzenie solidarnie od pozwanego (...) S.A. na rzecz pozwanej A. S. (1) kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych prawem.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Apelacja powodów podlegała uwzględnieniu w przeważającej części, natomiast apelacja pozwanego (...) S.A. podlegała oddaleniu w całości jako bezzasadna.

Sąd pierwszej instancji na podstawie zgromadzonego materiału dowodowego w sposób prawidłowy ustalił stan faktyczny w sprawie i chronologię wydarzeń istotnych w płaszczyźnie podstawy faktycznej powództwa. Ustalenia te Sąd Odwoławczy w pełni akceptuje i czyni integralną częścią uzasadnienia swojego rozstrzygnięcia, stąd nie ma potrzeby ich powtarzania w całości oraz ponownej oceny zgromadzonych w sprawie dowodów. Zatem jedynie uzupełniająco ustala, że oprócz wymienionych w uzasadnieniu dokumentów polis poświadczających zawarcie umów ubezpieczenia w dniu 6 grudnia 2012 r. (k.17) oraz w dniu 6 grudnia 2013 r. (k. 20) był także taki dokument z dnia 6 grudnia 2014 r. (k. 23) i w treści każdej z ww. trzech polis wskazano, że przedmiotem ubezpieczenia jest wykonywanie czynności doradztwa podatkowego i czynności z zakresu usługowego prowadzenia ksiąg rachunkowych.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego, jeśli chodzi o apelację pozwanego ubezpieczyciela, to należy wskazać, że twierdzenia wywiedzonego przez pozwanego środka zaskarżenia zostały już w znacznej mierze poddane właściwej ocenie przez Sąd pierwszej instancji i nie ma potrzeby tej trafnej argumentacji powielać.

Odnosząc się zatem do naruszenie art. 227 k.p.c. w zw. z art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 4 ust. 3 pkt. 2-6 oraz art. 76a ust. 1 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości poprzez zakwalifikowanie porady dla powódki ad. I do zakresu

czynności usługowego prowadzenia ksiąg rachunkowych i zarzut naruszenia art. 415 k.c. w zw. z art. 805 § 2 pkt 1 k.c. w zw. z art. 822 k.c. przez brak zakwalifikowania czynności wykonanej przez pozwaną ad. 2 do doradztwa podatkowego, co narusza art. 2 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 5 lipca 1996 r. o doradztwie podatkowym, należy wskazać, że nie są one zasadne z powodów wskazanych w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku. Istota tych zarzutów apelacji pozwanego sprowadza się bowiem do argumentacji, że zakres Ubezpieczenia OC, jakim objęta była pozwana A. S. (1) nie obejmował szkody, jaka powstała w majątku powodów na skutek działań tej pozwanej, bowiem w ocenie pozwanego ubezpieczyciela działania pozwanej A. S. (1) zakwalifikować należało jako poradę wchodzącą w zakres doradztwa podatkowego, a tym samym objętą zakresem innego obowiązkowego ubezpieczenia tj. OC doradcy podatkowego, którym pozwana ta nie była objęta. Z tym poglądem nie można się zgodzić z powodów wskazanych w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, które Sąd II instancji w całości podziela. Można tylko dodać, że (...) S.A. wyjaśniło, że przyjęło swą odpowiedzialność za szkodę w zakresie odsetek, albowiem ubezpieczona nie powinna dokonać odliczenia podatku na podstawie przekazanych jest przez poszkodowaną dokumentów, a poszkodowana w przypadku prawidłowego sporządzenia przez ubezpieczoną deklaracji podatkowej, terminowo uregulowałaby zobowiązanie powstałe wskutek dokonanych zakupów i nie doszłoby wówczas do powstania w majątku poszkodowanej uszczerbku wyrażającego się w kwocie odsetek naliczonych przez Urząd Skarbowy (dowód w postaci pisma ubezpieczyciela z dnia 14 grudnia 2015 r. k. 93). Przy tego rodzaju argumentacji tj. z powołaniem się na fakt, że ubezpieczona A. S. (1) nie powinna dokonać odliczenia podatku na podstawie przekazanych jest przez poszkodowaną A. C. (1) dokumentów, stanowisko pozwanego, że nie ponosi odpowiedzialności za całą pozostałą szkodę, mimo, że była ona wynikiem tego samego zdarzenia, jawi się jako całkowicie niezrozumiałe. Zgodnie z § 1 Rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 4 grudnia 2003 r. w sprawie obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej podmiotów wykonujących doradztwo podatkowe: „Rozporządzenie określa szczegółowy zakres obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej podmiotów wykonujących doradztwo podatkowe za szkody wyrządzone podczas wykonywania czynności doradztwa podatkowego, zwanego dalej „ubezpieczeniem OC”, termin powstania obowiązku ubezpieczenia oraz minimalną sumę gwarancyjną tego ubezpieczenia.” Powyższym Ubezpieczeniem OC objęta jest więc odpowiedzialność cywilna podmiotów wykonujących doradztwo podatkowe za szkody wyrządzone przy wykonywaniu czynności doradztwa podatkowego, o których mowa w art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 5 lipca 1996 r. o doradztwie podatkowym.

Należy zauważyć, że pozwany ad. 1 w toku postępowania nie przedstawił żadnych dowodów np. opinii biegłego na potwierdzenie, iż pozwana ad. 2 udzieliła rzekomo porady, którą można uznać za czynność określoną w art. 2 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 5 lipca 1996 r. o doradztwie podatkowym, co w świetle wszechstronnie ocenionego zebranego materiału dowodowego czyni powyższy zarzut całkowicie chybionym. Pozwana ad. 2 sporządzając w imieniu powódki ad. 1 w okresie od kwietnia 2013 r. do grudnia 2014 r. deklaracje od podatku od towarów i usług i odliczając w nich naliczony podatek od towarów i usług sporządzała je w sposób wadliwy. Pozwana ad. 2 nie poinformowała powodów o braku podstaw do odliczania tego podatku, a nawet nie wyraziła jakichkolwiek wątpliwości co do tego, iż powódce ad. 1 przysługuje prawo do posiadania statusu czynnego płatnika podatku VAT. A. S. (1) nie poinformowała również powódki ad. 1 o tym, iż nie powinna wystawiać na siebie faktur VAT związanych z prowadzonym przez powodów gospodarstwem rolnym, a co więcej rozliczała te faktury w sporządzanych przez siebie deklaracjach podatkowych, mimo tego że konkretny przepis prawa wskazywał, że takiej możliwości nie było. Nie budzi więc wątpliwości fakt, iż pozwana ad. 2 sporządzając deklaracje podatkowe i nie upewniając się przed ich wypełnieniem, iż powódce ad. 1 przysługiwało prawo do odliczenia naliczonego podatku VAT nie działała z należytą starannością w ramach umowy, jaką podpisała z powódką ad. 1. Wbrew twierdzeniom pełnomocnika pozwanego ad. 1 wszystkie powyższe czynności mieszczą się w zakresie wykonywania czynności doradztwa prawnego, do których wykonywania uprawniony był księgowy, tj. czynności polegających na sporządzaniu, w imieniu i na rzecz podatników, płatników i inkasentów, zeznań i deklaracji podatkowych lub udzielaniu im pomocy w tym zakresie i takie stanowisko zajął Sąd Okręgowy, szczegółowo je wyjaśniając. Tym samym objęte one były ubezpieczeniem uregulowanym w Rozporządzeniu Ministra Finansów z dnia 16 grudnia 2008 r. w sprawie obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej przedsiębiorców wykonujących działalność z zakresu usługowego prowadzenia ksiąg rachunkowych.

Należy dodać, że z istoty zawartej pomiędzy pozwanymi dobrowolnej umowy ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej wynikało, że miała ona chronić A. S. (1) jako ubezpieczonego przed kosztami związanymi z następstwami

nienależytego wykonania zobowiązania, przy czym z treści umowy wynika jednoznacznie, że odpowiedzialność ta została wyłączona tylko w zakresie następstw szkody wywołanych umyślnie (por. § 9 ust. 1 pkt 1 owu k. 308 verte).

W tym stanie rzeczy oraz wobec faktu, że pozwany (...) S.A. nie tylko nie wykazał ale nawet nie twierdził, że ubezpieczonej A. S. (1) można było przypisać winę umyślną w niedopełnieniu obowiązków umownych, tym samym należało przyjąć, że pozwany (...) S.A. nie udowodnił wyłączenia swej odpowiedzialności odszkodowawczej.

Tym samym oraz wobec braku dowodu by na dzień zamknięcia rozprawy przed Sądem Apelacyjnym (art. 316 k.p.c.) szkoda w całości lub w części została naprawiona zaistniała podstawa do oddalenia apelacji pozwanego w całości.

Natomiast jeśli chodzi o apelację powodów, to Sąd II instancji nie podzielił ostatecznej oceny prawnej Sądu I instancji tj. stanowiska tego Sądu co do niezasadności żądań pozwu w stosunku do pozwanej A. S. (1).

Rację mieli przede wszystkim powodowie co do tego, że w powyższym zakresie Sąd Okręgowy naruszył art. 328 § 2 k.p.c. poprzez sporządzenie uzasadnienia zaskarżonego wyroku w sposób sprzeczny z obowiązującymi przepisami w szczególności zaś nie wyjaśnił podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem przepisów prawa oraz motywów, jakimi kierował się Sąd w zakresie, w jakim oddalił on powództwo wobec A. S. (1), skoro umotywował powyższe jednozdaniowym stwierdzeniem, że powodem takiego rozstrzygnięcia było to, „...że zaspokojenie wierzyciela przez jeden z podmiotów odpowiedzialnych za zapłatę odszkodowania zwalnia drugiego, zatem zasądzenie od (...) S.A., jako ubezpieczyciela sprawcy szkody, należnego powodom odszkodowania, zwalniało sprawcę szkody z obowiązku uiszczenia takiego odszkodowania, gdyż niezasadne byłoby zasądzenie takiego odszkodowania od obu podmiotów jednocześnie.”.

Całkowicie trafny był także zarzut oddalenia powództwa w stosunku A. S. (1), w sytuacji gdy Sąd uznał odpowiedzialność pozwanej wobec powodów w zakresie wyrządzonej szkody, a w aktach sprawy brak jest dowodów potwierdzających, aby wyrządzona powodom szkoda została naprawiona i nie stanowi takiego naprawienia szkody sam fakt zasądzenia odszkodowania, nawet prawomocnego, od pozwanego ubezpieczyciela na rzecz poszkodowanych powodów.

Zawarcie bowiem umowy ubezpieczenia od odpowiedzialności cywilnej nie uchyla odpowiedzialności podmiotu, w związku którego działaniem lub zaniechaniem doszło do powstania szkody. Art. 822 § 4 k.c. stanowi jedynie, że uprawniony do odszkodowania może dochodzić go bezpośrednio od ubezpieczyciela, natomiast kwestia dochodzenia odszkodowania od bezpośrednio odpowiedzialnego czy też od ubezpieczyciela albo od obu tych podmiotów zależy wyłącznie od wyboru uprawnionego (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 16 kwietnia 2015 r. I ACa 1085/14). Skoro powodowie zdecydowali się na dochodzenie odszkodowania zarówno od A. S. (1) jako osoby bezpośrednio odpowiedzialnej jak i od ubezpieczyciela, to w sytuacji, gdy bezspornym było, że szkoda na dzień zamknięcia rozprawy nie została naprawiona, to nie było podstaw do oddalenia powództwa wobec A. S. (1) tylko z tego powodu, że odszkodowanie dochodzone pozwem zostało zasądzone od ubezpieczyciela.

Skoro zatem w sprawie było uzasadnione przyjęcie odpowiedzialności obu pozwanych to powództwo powinno być uwzględnione w stosunku do obu pozwanych. Zawarcie umowy ubezpieczenia od odpowiedzialności cywilnej nie uchyla odpowiedzialności podmiotu, w związku którego działaniem lub zaniechaniem doszło do powstania szkody. Art. 822 § 4 k.c. stanowi jedynie, że uprawniony do odszkodowania może dochodzić go bezpośrednio od ubezpieczyciela. Natomiast kwestia dochodzenia odszkodowania od bezpośrednio odpowiedzialnego czy też od ubezpieczyciela albo od obu tych podmiotów zależy wyłącznie od wyboru uprawnionego.

Pozwani ponoszą odpowiedzialność wobec powodów in solidum. Tego rodzaju konstrukcja zakłada, że pozwani ponoszą odpowiedzialność za jedną szkodę na podstawie dwóch odrębnych reżimów odpowiedzialności – z kontraktu – z umowy ubezpieczenia ((...) S.A.) oraz z odpowiedzialności kontraktowej - z umowy z dnia 1 kwietnia 2011 r. i z 8 kwietnia 2013r. na prowadzenie spraw księgowo-finansowych oraz sporządzania deklaracji i sprawozdań każdego z powodów (A. S. (1)) lub z odpowiedzialności deliktowej, przy czym spełnienie świadczenia przez jednego z pozwanych zwalnia w takim zakresie z obowiązku świadczenia drugiego z nich. Każdy z pozwanych ma więc samodzielny dług

wobec poszkodowanych powodów. Warunkiem tak skonstruowanej odpowiedzialności jest możliwość przyjęcia, iż w odniesieniu do każdego z pozwanych zachodzą wszystkie przesłanki odpowiedzialności odszkodowawczej dla właściwego wobec nich reżimu odpowiedzialności odszkodowawczej (odpowiednio, przesłanki odpowiedzialności kontraktowej wobec pozwanego ubezpieczyciela oraz przesłanki odpowiedzialności kontraktowej (art. 471 k.c.) lub deliktowej (art. 415 k.c.) wobec pozwanej A. S. (1)). Innymi słowy, każdy z tych pozwanych ma własny dług wynikający z zobowiązania obejmującego obowiązek spełnienia świadczenia odszkodowawczego w całości. Zachowania obu pozwanych – analizowane oddzielnie – muszą uzasadniać przyjęcie odpowiedzialności odszkodowawczej każdego z nich za całą szkodę na podstawie właściwego reżimu prawnego dla oceny tej odpowiedzialności. Powstanie niezależnych roszczeń w stosunku do każdego z pozwanych powoduje, że poszkodowany ma wybór, którego z dłużników pozwać. Daje to gwarancję pełnego zaspokojenia jego interesu prawnego np. w razie niewypłacalności jednego z dłużników.

Rację mieli zatem także powodowie co do tego, że Sąd Okręgowy naruszył art. 366 § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 822 § 1 k.c. poprzez błędne przyjęcie, że zasądzenie roszczenia od (...) S.A. jest równoznaczne z jego zaspokojeniem, a zatem brak jest podstaw do zasądzenia roszczenia od pozwanej A. S. (1). Samo bowiem wydanie wyroku wobec pozwanego (...) S.A., nawet gdyby był prawomocny, nie dowodzi zaspokojenia roszczenia powodów przez tego pozwanego. Z takim zaspokojeniem roszczenia mielibyśmy do czynienia np. wtedy, gdyby pozwany (...) S.A. dokonał dobrowolnej zapłaty zasądzonej wyrokiem kwoty lub powodowie tę kwotę wyegzekwowaliby od tego pozwanego w drodze postępowania egzekucyjnego wobec pozwanego (...) SA, co w przedmiotowej sprawie nie wystąpiło, a w każdym razie pozwany (...) S.A. nie tylko tej okoliczności nie wykazał, ale nawet tego rodzaju twierdzeń nie formułował. W tej sytuacji oraz wobec tego, że Sąd Okręgowy miał obowiązek orzec biorąc za podstawę rozstrzygnięcia stan rzeczy istniejący w dacie zamknięcia rozprawy (art. 316 k.p.c.), a z istoty zobowiązania wynika odpowiedzialność obu tych podmiotów in solidum, to powyższe winno było doprowadzić do zasądzenia roszczenia zarówno od (...) spółka akcyjna z siedzibą w W. jak i A. S. (1) z tym zastrzeżeniem, że spełnienie zobowiązania przez jeden z ww. podmiotów zwalniać będzie ze świadczenia drugiego pozwanego.

W tym miejscu odnieść się również należało do zarzutu apelacji pozwanego (...) S.A. wyłączenia odpowiedzialności pozwanego towarzystwa ubezpieczeń z uwagi na postanowienia umowy ubezpieczenia łączącej pozwanych. Wprawdzie istotnie z łączących strony pozwane umów ubezpieczenia nie wynika, by pozwane towarzystwo miało odpowiadać za szkody powstałe w wyniku niewykonania lub nienależytego wykonania przez A. S. (1) umów doradztwa podatkowego w rozumieniu ustawy z dnia 05 lipca 1996r. o doradztwie podatkowym, co wkraczałoby w zakres innego ubezpieczenia tj. obowiązkowego OC doradcy podatkowego, którego ww. nie posiadała, to fakt ten jednak nie wyłącza odpowiedzialności ubezpieczyciela w niniejszej sprawie, gdyż nie przystaje on do okoliczności sprawy.

Zatem, z przyczyn wskazywanych w apelacji pozwane towarzystwo ubezpieczeń nie może uwolnić się od odpowiedzialności za szkodę, która powstała w okresie, gdy pozwane towarzystwo przyjęło swoją odpowiedzialność z mocy zawarcia umowy ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej.

Tym samym uzasadniona jest odpowiedzialność obu pozwanych, przy czym, jeżeli chodzi o relację odpowiedzialności obu pozwanych to stwierdzić należy, że pojęcie odpowiedzialności „in solidum” zostało ukształtowane przede wszystkim przez doktrynę oraz orzecznictwo i odnosi się ono do sytuacji (takiej jaka faktycznie ma miejsce w niniejszej sprawie), gdy odpowiedzialność kilku podmiotów wynika z różnych podstaw. Sam ustawodawca pojęciem tym jednak się nie posługuje, stąd w punkcie I ppkt 1 sentencji wyroku nie było możliwe użycie zwrotu, że zasądzona w nim kwota jest zasądzona „in solidum z (...) S.A.”, tak jak tego domagali się powodowie w apelacji, lecz należało zastąpić ten zwrot zastrzeżeniem, „że spełnienie świadczenia przez jednego z pozwanych zwalnia drugiego” w tej części.

Nie mógł być jedynie uwzględniony w całości wniosek zawarty w apelacji powodów o zasądzenie od pozwanej A. S. (1) odsetek za opóźnienie od kwoty 238.087,47 zł od tej samej daty, od jakiej zostały one zasądzone przez Sąd Okręgowy od pozwanego ubezpieczyciela czyli od dnia 5 października 2016 r. Zgodnie bowiem z art. 455 k.c. świadczenie staje się wymagalne w chwili wezwania dłużnika do jego spełnienia, o ile nic innego nie wynika z ustawy lub z treści czynności prawnej. Opóźnienie w spełnieniu świadczenia przez pozwane towarzystwo nie jest tożsame z opóźnieniem pozwanej

A. S. (1). Istotne jest także to, że powodowie nie wezwali pozwanej do spełnienia sprecyzowanych przez nich w pozwie roszczeń przed wniesieniem niniejszego pozwu, co miało miejsce w dniu 5 października 2016 r., a w każdym razie tej okoliczności nie wykazali. Z tego względu za pierwsze wezwanie do zapłaty w rozumieniu art. 455 k.c. możliwe było uznanie dopiero daty doręczenia pozwanej A. S. (2) odpisu pozwu wraz z odpisem postanowienia z dnia 29 maja 2017 r. o wezwaniu pozwanej do udziału w sprawie, co nastąpiło dopiero w toku niniejszego. Powyższe spowodowało, że w stosunku do pozwanej A. S. (1) nie było możliwe uwzględnienie żądania zasądzenia odsetek za opóźnienie (art. 481 k.c.) od należności głównej od dnia wniesienia pozwu czyli od dnia 5 października 2016 r., a jedynie dopiero od daty upływu terminu niezwłocznego od daty doręczenia jej wezwania do zapłaty, czyli od dnia 28 sierpnia 2017 r. oraz powodowało konieczność oddalenia apelacji w punkcie II wyroku w zakresie odsetek od kwoty 238.087,47 zł za okres od dnia 5 października 2016 r. do dnia 27 października 2017 r.

Powyższa zmiana zaskarżonego wyroku w jego punkcie trzecim spowodowała także konieczność zmiany wyroku Sądu Okręgowego w zakresie jego punktu czwartego zawierającego rozstrzygnięcie o kosztach procesu za pierwszą instancję pomiędzy powodami a obojgiem pozwanych, w ten sposób, że ustalono, iż powodów obciążają koszty procesu stosownie do wyniku sporu (art. 100 k.p.c. w zw. z art. 108 § 1 k.p.c.) jedynie w 8,87%, a pozwaną A. S. (2) solidarnie z (...) S.A. w 91,13%, z pozostawieniem szczegółowego wyliczenia tych kosztów referendarzowi sądowemu. Solidarne obciążenie pozwanych kosztami procesu za pierwszą instancję wynikało z art. 105 § 2 k.p.c., który to przepis, zgodnie z uchwałą SN z dnia 7 kwietnia 1975 r, sygn. akt III CZP 6/75, stosuje się także w przypadku odpowiedzialności pozwanych in solidum.

Z podanych przyczyn Sąd Apelacyjny orzekł jak w punkcie I sentencji wyroku na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. oraz jak w punktach II i III wyroku w oparciu o treść art. 385 k.p.c.

O kosztach procesu za drugą instancję orzeczono w punkcie V i VI wyroku na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 108 § 1 k.p.c., przy czym na koszty zasądzone w punkcie V składa się kwota 8.100 zł zasądzona tytułem zwrotu kosztów zastępstwa prawnego na podstawie § 2 pkt 7 i § 10 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności adwokackie z dnia 22 października 2015 r. (Dz. U. z 2015 r., poz. 1800), a na koszty zasądzone w punkcie VI składa się kwota 20.005 zł, w skład której wchodzi kwota 11.905 zł tytułem zwrotu opłaty od apelacji wniesionej przez powodów oraz kwota 8.100 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa prawnego ustalona na podstawie § 2 pkt 7 i § 10 ust. 2 cyt. wyżej rozporządzenia.

Ewa Zalewska Tomasz Wojciechowski Anna Rachocka